

ELS NOBLES DEL CAMP DE TARRAGONA I LA MILÍCIA AL SEGLE XVIII: EL CAS DELS MARCH

Alfredo Redondo Penas

Els monarques de la casa de Borbó, de Felip V a Carles III, s'esforçaren per vincular la noblesa a la milícia. Ho aconseguiren a base de crear un exèrcit permanent que responia a les necessitats d'un Estat absolutista com eren la defensa de les fronteres, exercir de policia i controlar els territoris interiors. D'altra banda, cal dir que l'exèrcit va passar a ser professional i es va establir una jerarquia interna que es basava en els principis de disciplina i subordinació als oficials i, per altra part, amb una oficialitat completament integrada per nobles, això últim gràcies a la institucionalització d'un sistema d'accés que, en la majoria dels casos, només permetia arribar als càrrecs d'oficials a aquells que prèviament havien justificat la seva condició noble, aquest fet va suposar que els nobles fossin un grup hegemònic i quasi exclusiu dels quadres de comandament.

Per tal d'atreure la noblesa vers la carrera de les armes, es va partir, des d'un principi, d'un procés de prestigiar la professió amb mesures que anaven destinades a estimular la permanència a l'exèrcit mitjançant la concessió de gràcies, com podien ser, per exemple, l'atorgament de comandes, hàbits militars i, fins i tot, títols nobiliaris així com establir marcades diferències entre els nobles i plebeus (aquests últims, la majoria dins de l'exèrcit).

Els nobles interessats en la milícia entraven a l'exèrcit com a cadets. El cadet, segons una definició del 1776, era "*un joven noble, que sirve en los Regimientos, en calidad de soldado voluntario, para aprender de la guerra y hacerse beneméritos en los empleos militares*". Per a tot aquell que volgués entrar en l'exèrcit com a cadet, l'única condició necessària era acreditar el seu origen noble i disposar de les assistències, és a dir, del diner necessari per a mantenir-se amb decència fins aconseguir l'ascens a subtenent.

La milícia havia d'estar estretament vinculada al codi ideològic que tenia en l'honor i l'honra el nucli vertebrador de tota la seva actuació. L'honor era pa-

trimoni de la noblesa i al mateix temps patrimoni de la milícia. L'honor es trans- fereix per mitjà de la sang, s'hereda amb la noblesa i es manté l'ordre jeràrquic existent dins de l'exèrcit.

Per acabar aquesta breu introducció sobre les reformes en l'exèrcit, podem dir que la noblesa segueix la carrera de les armes i obté privilegis en l'exèrcit continuant una tradició que identificava la milícia com ofici de nobles i de no nobles. La noblesa es va mantenir en els càrrecs militars durant tot el segle XVIII i un exemple de nobles a la milícia i, concretament al Camp de Tarragona, és la família March.

ELS MARCH

Els genearques de la família March són Benet March, un pagès d'Esparre- guera, i la seva muller Dorotea. El matrimoni va tenir com a mínim tres fills: Josep, Salvador i Francesc.

El primer fill, Josep, que n'era l'hereu, era botiguer de teles, restà a Espar- reguera, però els seus dos altres germans Salvador i Francesc es varen traslladar a Reus on s'establiren com a velers i formaren família.

Salvador prengué com a muller, l'any 1702, a Maria Bellver i Estapar, que era filla de Josep Bellver, paraire de Reus; Francesc es casà, sis anys més tard, amb Josepa Roger, filla de Josep Roger, notari de Riudoms.

Salvador March va compaginar l'ofici de veler amb els negocis que, d'altra banda li anaven molt bé, com ens ho demostra el fet que si al moment d'establir els seus capítols matrimonials només disposava de quatre-centes cinquanta lliures (dues-centes de part paterna i dues-centes cinquanta de la dot de la seva muller), a l'any 1720 estava en condicions de donar a la seva filla Maria un dot de mil quatre-centes lliures i, en morir, l'any 1734, deixava a la seva vídua en condicions de donar al fill Salvador cinc cases al raval de Monterols de Reus, de proporcionar a cadascuna de les filles, Rosa i Francesca, un dot de quatre mil cinc-centes lliures i d'assenyalar a l'altra filla Teresa una pensió vitalícia de vint- i-cinc lliures l'any.

Un cop vist l'inici del llinatge de la família March, tractarem d'acostar-nos una mica més al tema que ens interessa que no és altre que el paper d'aquesta família dins de la milícia.

La milícia era un altre camí d'enriquiment a part dels negocis que consti- tuïa la principal via de promoció social a la Catalunya del segle XVIII. Els des- cendents de Salvador de March i Bellver –Benet, Josep Ignasi i Pau– varen esco- llir aquest camí.

La seva vocació podia venir del seu besavi que havia estat capità d'infan- teria o per part del seu pare que veia en la milícia una facilitat per a la família a nivell econòmic i també com un sistema de promoció social.

Parlaré a continuació de cadascun dels March que es varen dedicar a la milícia:

1) Josep-Ignasi de March i Santgenís

Va néixer a Reus el 1742 i a finals del 1750 o inicis de 1760 va incorporar-se a l'exèrcit. Li fou encarregada la tasca de la formació dels cadets d'aquesta unitat. Va continuar ascendint en l'escalafó militar passant successivament a tinent coronel, coronel i brigadier. L'any 1771, essent tinent del regiment de dragons de Sagunt, estigué a punt de deixar-lo per manca de salut. Va morir a Talavera de la Reina el 1806 amb el càrrec de brigadier. Dins de la seva activitat militar s'ha de destacar la redacció d'un suplement al llibre *Principios de fortificación*, de P. Lucuze, publicat a Barcelona, l'any 1781, amb el títol de *Nociones Militares*.

L'any 1798 es va casar amb Maria Antonia de Doyle y Guaran, filla de Miguel de Doyle, tinent coronel i comandant del tercer esquadró del regiment de "dragons" de Sagunt; els seus pares, per tal que afrontés amb dignitat el nou estar, li feren donació dels drets senyorials que percebiien als llocs i termes de Sant Sadurní de Garrigoles i Sant Esteve de Marenyà.

2) Benet de March i Santgenís

Va morir abans del 1722, ja que aquell any els seus pares instituïen una fundació per al sufragi de la seva ànima a l'església del convent de Sant Joan, de Reus.

3) Pau de March i Santgenís

Era el més petit dels fills barons de Salvador March i Bellver, que influenciat potser pel seu germà Josep Ignaci, va seguir la carrera militar. La seva voluntat de casar-se amb Maria Juliana Miller el va fer enfrontar-se amb el seu pare i germà gran, els quals consideraven que la noia no reunia les condicions necessàries per entrar a formar part de la família. Salvador de March, davant la decisió del fill de contraure matrimoni amb aquesta noia, Maria Juliana, demana als superiors jeràrquics del fill que no autoritzessin la unió, i en el seu testament especificà que si es casava amb la noia o amb qualsevol altra dona que no comptés amb l'aprovació del cap de la família, seria deshereditat i no rebria un llegat de vint-i-cinc mil lliures.

Pau de March va fer testament a darreries del mes de febrer del 1796 i va morir poc temps després; fou enterrat a l'església de Santa Mònica, probablement a la sepultura del seu pare.

De Carles i Ramon de March i de Bassols, fills de Francesc de March i Santgenís i de Maria Francesca de Bassols, sabem que ambdós optaren també per la milícia.

Del matrimoni format per Bonaventura March i Isabel Virgili nasqueren sis fills: Joan, Josep Antoni, Tomàs, Joaquim, Teresa i Maria Antònia de March i Virgili. Bonaventura March a finals de 1795 o inicis de 1796 va decidir donar el pas definitiu en la cursa vers l'ennobliment de la família iniciada pel seu pare i gràcies a Carles IV, l'octubre de 1796, el monarca els concedí el títol de baró –baró de la Torre o de la Torre d'en Dolça, situada al terme de Vila-seca de Solcina.

Durant la guerra Gran, les companyies de miquelets havien de ser manades per oficials i la Junta pensà que els membres de l'estament nobiliari eren els més adequats per ocupar les places de comandament; per això, en una circular del dos de març, foren posades a disposició de la noblesa corregeimental. La resposta dels reusencs a la circular de la Junta porten dates del cinc al vuit març i la resposta de Bonaventura de March va anar en el sentit de dir que *"si a pesar de carecer enteramente del manejo de fusil e instrucción en los indispensables ejercicios militares para el preciso desempeño de tan noble objeto, de hallarme cabeza de familia, y sobre todo lo que, es más, rodeado de asuntos que, exigen mi asistencia continua, y en que, todo ello interesa sobremanera, de vivir mi consorte enfermiza, y de tener yo el honor de servir mi hijo primogénito a su Magd. de cadete en "dragonés" estimulado de la actual guerra con la Francia que, por colmo de dificultad me priva del medio de poderle encargar los cuidados de la casa en mi ausencia, hallarse no obstante V.S. por necesario para este caso, deseoso de satisfacer algo de lo mucho que devo a la Religión, Rey y Patria, hasta sacrificar mi vida en su obsequio si fuera menester, me ofrezco servir de capitán en los últimos tercios que deberán quedarse en los pueblos de prevención o de relevo, según lo dispuesto por la Junta General de Provincia, para con este mayor tiempo poder procurar terminar a lo menos algunos de los graves inconvenientes que por ser tales he considerado muy dignos de trasladar a la comprensión de V.S."*

Del primer fill baró de Bonaventura i Isabel, Joan de March i Virgili, sabem que va néixer el 1773 i morí abans del setembre del 1809. L'any 1794 va entrar com a cadet i els seus pares *"deseando que nuestro hijo pueda tratar en dicho real servicio con el lustre, porte y decencia que le corresponde"* li varen assignar una renda diària de deu rals de billó durant el període que s'hi mantingués. Es va casar a l'any 1805 amb Francisca Gascón y Molina, natural de Lorca, amb la qual establí els capítols matrimonials el divuit de juny del mateix any.

Del segon fill baró, Josep Antoni de March i Virgili sabem que va néixer el 1799. També va sentir-se atret per la carrera militar i el 1809 va entrar com a cadet en el regiment de les Reials Guàrdies d'Infanteria Valona; no cal dir que els seus pares li varen fixar una pensió a fi que pogués *"tratarse con la decencia correspondiente a su nacimiento y calidad"*.

De Tomàs de March i Virgili, en sabem ben poca cosa encara que suposem que va seguir la carrera militar. El vint-i-u de setembre del 1809 es trobava presoner a França i el seu pare, en el testament, li assenyala un llegat tres vegades superior a la llegítima que li corresponia.

CONCLUSIÓ

Com a conclusió podríem dir que el cas concret de la família March és representatiu de noblesa en la milícia ja que d'un total de dotze homes, vuit foren militars, és a dir, això representa un 66,66% de la família i van participar a la guerra Gran.

El poder accedir a la milícia amb el càrrec de cadet i el poder pujar en l'escalafó militar de manera ràpida suposava cada vegada més fonts d'ingressos per als nobles i també representava per a aquests nobles un creixement del seu prestigi com a conseqüència de l'ascens dins l'àmbit militar.

Durant el segle XVIII va tenir lloc el retrobament de la noblesa amb la milícia una funció que havia estat consubstancial a la seva condició des dels temps medievals i que després de les reformes del XVII anava a recuperar els nous vincles, tot i que ara la milícia passava a ser d'un "oficio noble" a una "profesión noble".

APÈNDIX DOCUMENTAL

AHT. Fons de Reus Caixa 831. folis 6 s.

1809, 23 de gener

Bonaventura de March i Isabel Virgili es comprometen a garantir la pensió del fill Josep Antoni.

En la villa de Reus y dia veinte y tres de Enero del año 1809: ante mi escribano y testigo infrascritos parecieron los nobles Señores Barones de la Torre Don Buena-ventura de March y de Santgenis y Doña Isabel de March i Virgili de Alvarez con-ortas avecindados en la presente villa y origen: que por quanto el Señor Don Josep Antonio de March y Virgili de Alvarez, su hijo se halla en pretensión de la gracia de Cadete en el regimiento de reales guardias de infanterias walona en atención que los mismo señores barones de la Torre estan muy deseosos y gustosos que dicho su hijo este empleado en el real servicio de su majestad que Dios guarde queriendo prevenir que en su caso no le falten las asistencias necesarias para tratarse con la de- cencia correspondiente a su nacimiento y calidad: Por ende de su libre voluntad por si y por todos sus herederos y sucesores otorgan que prometen al nombrado Señor Don Josep Antonio de March y Virgili de Alvarez, su hijo aunque ausente que por el presente y aceptante el infrascrito que mientras este en el dicho Real Servicio sir- viendo de cadete y hasta tanto que sea promovido a oficial le daran y entregaron donde quiera que se halle de guarnición en campaña o en otro destino ochocientos reales de vellón mensuales pagaderos anticipadamente al principio de cada mes y despues en ser oficial trescientos reales de vellon tambien mensuales pagaderos en igual forma todo lo que prometen cumplir sin dilación ni efugio alguno con el acos- tumbrado salario de procurador y emmienda de daños y costa que para lo referido se le sigan bajo la obligación de todos sus bienes y derechos presentes y futuros con renuncia del privilegio militar monicion y citacion de veinte seis días se conceden a Catalunya a los que le gozan; las leyes de la hipoteca y otras de su favor y la Señora Baronesa al beneficio del S.C. Vellyano beneficios esta enterada por mi el escriba- no y dan poder a las justicias de Su Majestad a quienes sera presentada esta escritura les apremien a un complimiento como por sentencia definitiva de juez competente pasada en autoridad de cosa juzgada renunciando para este efecto la ley si convenerit ff de jurisdictione omnium judicam y otras que puedan aprovecharles.

Así lo dicen otorgan y firman siendo testigos Juan Domenech y Miquel Sitja tejedor de lino domiciliados en dicha. Reus

Baron de la Torre

Baronesa de la Torre

y los nobles señores otorgantes de quienes dan fe conocer lo han firmado

Artemio

Jaume Bages i Oliva es notari

BIBLIOGRAFIA

- AMIGÓ i ANGLÈS, R.: *Materials per a l'estudi dels noms de lloc i de persona, i re-noms, del terme de Reus*. Reus: Associació d'Estudis Reusencs, 1998.
- ANDÚJAR CASTILLO, F.: *Los militares en la España del siglo XVIII. Un estudio social*. Universidad de Granada. Granada 1991.
- ARRANZ MANUEL, Joan Fuguet: *El palau Marc. Els March de Reus i el palau a la Rambla de Barcelona*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1987.
- FONTANA, J.: *La fi de l'Antic Règim i la industrialització (1878-1868)*. Barcelona: Edicions 62, 1988.
- MARAVALL, A.: *Estado moderno y mentalidad social (Siglos XV a XVII)*. Madrid, 1972.
- NAVARRO, Luis; Salvador ROVIRA: *La població activa de Reus a les darreries del segle XVIII*. Reus: Edicions Centre de Lectura. Reus 1980.
- ROVIRA i GÓMEZ, S.J.: *La burgesia mercantil de Reus ennoblida durant el segle XVIII*. Tarragona: Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV 1994.
- TORRAS, J.M.: *Els municipis catalans de l'Antic Règim*. Barcelona: Curial Edicions Catalanes 1983.
- VILAR, P.: *Catalunya dins de l'Espanya Moderna*. Volum IV. Edicions 62. Barcelona 1968.

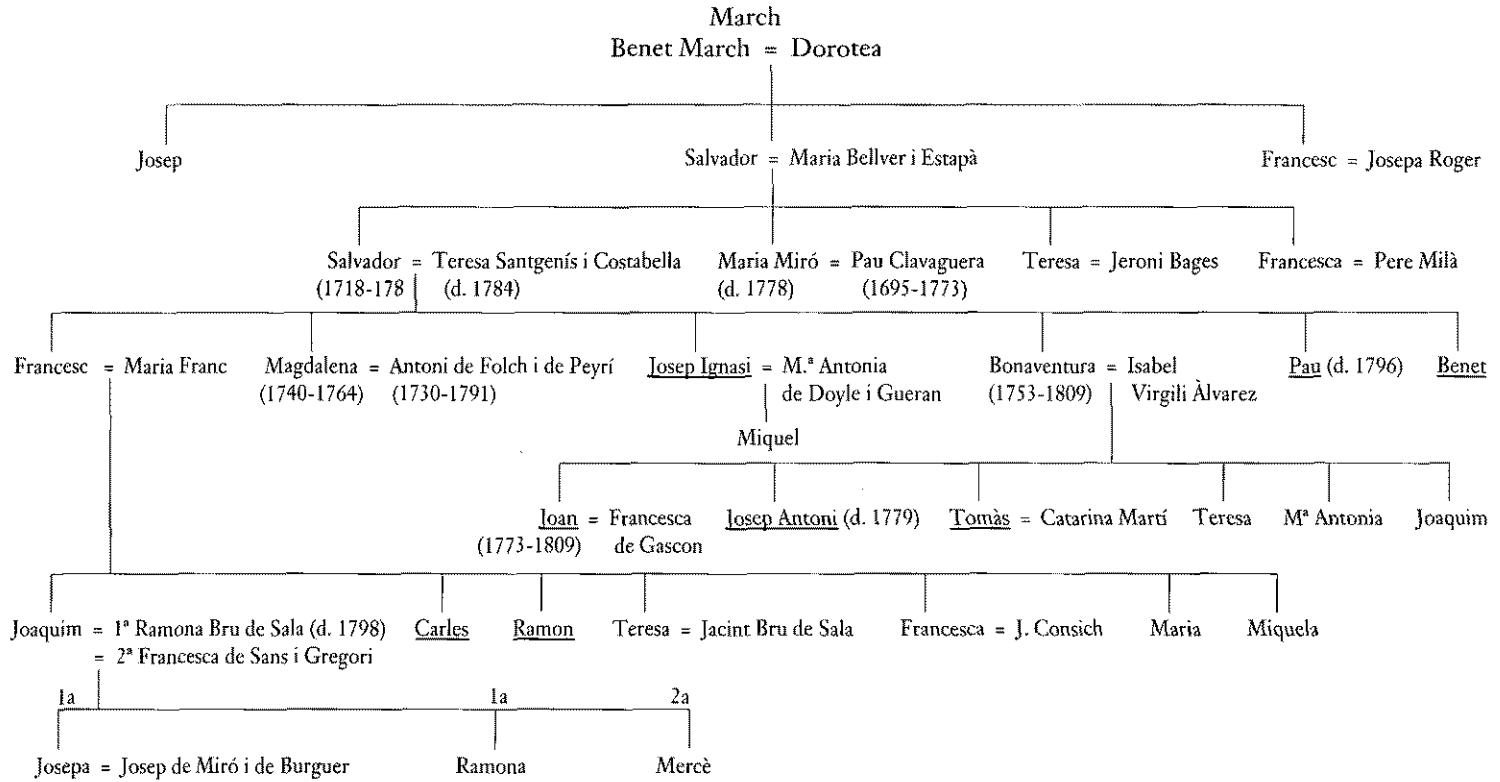
FONTS DOCUMENTALS

Arxiu Comarcal de Reus

- Actes Municipals de Reus (1750 - 1799).

Arxiu Històric de Tarragona

- Actes Municipals de Tarragona. Acta de la Junta General del 9-6-1794.
- AHT. Fons de Reus caixa 831 folis 6 i 130.
- AHT. Actes Ajuntament de Tarragona, any 1794 doc. 264/275.
- AHT. Miquelets, volums I/II (docs. 130 / 131 / 132 / 133 / 134 / 135 / 141 / 143 / 147 / 149 / 152).

Militar